

क्षालित *p. p.* [क्षल्-क्त] 1 Washed, cleansed, purified, -2 Wiped away, requited; तथा वृत्तं पापैर्व्यथयति यथा क्षालितमपि U. 1. 28; Raj. T. 5. 59.

क्षवः, क्षवथुः See under क्षु.

क्षा *f.* 1 The earth. -2 Sleep; क्षा स्त्री क्षमायां निद्रायाम् Nm.

क्षाणम् Burning, what is burnt; निमित्तं हि उपसंप्राप्तं क्षाणं नाम ŚB. on MS. 6. 4. 18; एकदेशक्षाणमपि क्षाणमेव ŚB. on MS. 6. 4. 18.

क्षात्र *a.* (-त्री *f.*) [क्षात्रस्य कर्म भावो वा अण्] Relating or peculiar to the military tribe; क्षात्रो धर्मः श्रित इव तनुं ब्रह्मघोषस्य गुप्त्यै U. 6. 9.; R. 1. 13. -त्रम् 1 The Kṣatriya tribe. -2 The qualifications of a Kṣatriya; the Gītā thus describes them:—शौर्यं तेजो धृतिर्दक्षिणं युद्धे चाप्यपलायनम्। दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम् Bg. 18. 43.

क्षात्रिः The son of a Kṣatriya by a woman of another caste; P. IV. 1. 138 Kāśī.

क्षान्त &c. See under क्षम्.

क्षाम *a.* [क्षै-कर्तरि क्त क्षायो मः P. VIII. 2. 53] 1 Scorched, singed. -2 Diminished, thin, wasted; emaciated, lean; क्षामक्षामकपोलमाननम् Ś. 3. 9; मध्ये क्षामा Me. 84; क्षामच्छायं भवनमधुना मद्वियोगेन नूनम् 82, 91. -3 Slight, little, small. -4 Weak, infirm. -मः An epithet of Viṣṇu. -मा The earth; यावा ह क्षामा Mbh. on P. I. 2. 64. -मम् Destruction. -Comp. -आस्यम् unwholesome diet; अपथ्यमहितं रोग्यं क्षामास्यं परिकीर्तितम् (शब्दचन्द्रिका) -इष्टिन्यायः The rule according to which a conditional cause laying down a निमित्त must be so construed as to avoid it involving a नित्य or unavoidable circumstance. This is discussed and established by Jaimini and Śābara in MS. 6. 4. 17-21.

क्षामम् *a.* [क्षै-मनिच्] Destructive. -n. Ved. The earth, ground.

क्षामवत् *a.* Ved. Scorching, withering, drying; an epithet of Agni.

क्षारः &c. See under क्षर.

क्षालनम् &c. See under क्षल्.

क्षि I. 1 P. (क्षयति, क्षित or क्षीण) 1 To decay or waste. -2 To rule, govern, be master of; भरद्वाजेषु क्षयदिग्मघोनः Rv. 6. 23. 10. -II 1, 5, 9 P. (क्षयति, क्षिणोति, क्षिणाति) 1 To destroy, affect, ruin, corrupt; न तद्यशः शस्त्रभृतां क्षिणोति R. 2. -2 To diminish, cause to waste away; दक्षिणाप इव चन्द्रमक्षिणोत् R. 19. 48. -3 To kill, injure. -4 To spend, pass (as time); कति पुनरहं वासराणि क्षयिष्ये Ud. S. 83. -III. 6 P. (क्षियति) 1 To abide, stay, dwell. यस्मिन् क्षियन्ति भुवनानि विश्वा Nṛi. Pūr. Up. 2. 4. -2 To inhabit. -3 To remain. -4 To go, move, approach.

-Pass. (क्षीयते) 1 To waste, wane; decay, be diminished (fig. also) प्रतिक्षणमयं कायः क्षीयमाणो न लक्ष्यते H. 4. 66; प्रत्यासन्नविपत्तिमूढमनसां प्रायो मतिः क्षीयते Pt. 2. 4; Amaru. 93; Bh. 2. 19. -Caus. (क्षयति or क्षपयति) 1 To destroy, remove, put an end to; ममापि च क्षपयतु नीलजेहितः पुनर्मेवं परिगतशक्तिरात्मभूः Ś. 7. 35, R. 8. 47; Me. 55. -2 To spend or pass (as time).

क्षयः [क्षि-अच्] 1 A house, residence, abode; यातनाश्च यमक्षये Ms. 6. 61; निर्जगाम पुनस्तस्मात्क्षयान्नारायणस्य ह Mb. -2 Loss, decline, waste, wane, decay, diminution; आयुषः क्षयः R. 3. 69; धनक्षये वर्धति जाठराग्निः Pt. 2. 186; so चन्द्रक्षयः, क्षयपक्षः &c. -3 Destruction, end, termination; निशाक्षये याति हियैव पाण्डुताम् R. 1. 9; Amaru. 60. -4 Pecuniary loss; Ms. 8. 401. -5 Fall (as of prices.) -6 Removal. -7 Universal destruction (प्रलय). -8 Consumption. -9 A disease in general. -10 The negative sign or quantity, minus (in algebra). -11 Family, race. -12 The house of Yama. -13 A part of the elephant's knee (गजजानुभागविशेषः); Mātāṅga L. 5. 15. -14 Power (क्षि क्षयैश्वर्ययोरित्यैश्वर्यस्य क्षिघातो रूपम् -Com. on Mb. 12. 303. 2); उपपद्यति संयोगाद् गुणैः सह गुणक्षयात् *ibid.* -यम् N. of the last year in the sixty years cycle. -Comp. -उपशमः complete annihilation of the desire of being active (Jaina). -कर (also क्षयकर) *a.* causing decay or destruction, ruinous. -कालः 1 time of universal destruction. -2 the period of decline. -कासः consumptive cough. -तिथिः, *f.* क्षयाहः the lunar day not beginning with the sun-rise, hence omitted in the calendar. -पक्षः the dark fortnight. क्षयपक्ष इवेन्द्रीः कलाः सकला हन्ति स शक्तिसंपदः Ki. 2. 37. -2 a fortnight of 13 days. -मासः the month in which two संक्रान्तिस occur and which is omitted in the adjustment of the lunar-solar calendar. -युक्तिः *f.*, -योगः an opportunity of destroying; Ki. 2. 9. -रोगः consumption. -वायुः the wind that is to blow at the destruction of the world. -संपद *f.* total loss, ruin.

क्षयण *a.* Destroying &c. -णः 1 A place with calm water. -2 A bay or harbour. -णम् A dwelling-place, habitation.

क्षयथुः Consumptive cough, consumption.

क्षयस् *n.* A dwelling-place, habitation.

क्षयिन् *a.* (-णी *f.*) 1 Diminishing, decaying; आरम्भगुर्वी क्षयिणी क्रमेण Bh. 2. 60; waning, wasting; न चाभूत्ताविव क्षयी R. 17. 71; Ms. 9. 314. -2 Consumptive. -3 Perishable, fragile. -m. The moon.

क्षयिष्णु *a.* 1 Wasting, decaying. -2 Perishable, fragile; सर्वं चेदं क्षयिष्णु पश्यामः Maitri Up. 1. 4.

क्षिः *f.* 1 Abode. -2 Going. -3 Destruction. -4 Waste, loss.